

РОЗДІЛ 8. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ: ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ

INTANGIBLE ASSETS: BASIS OF ACCOUNTING ACCOUNTS AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF AUDITING

У статті розкрито сутність поняття «нематеріальні активи», розглянуто нормативно-правову базу з питань обліку та аудиту нематеріальних активів, виявлено проблеми, пов'язані з оцінкою, а також запропоновано шляхи їх вирішення. Недосконалість законодавчої бази та класифікації об'єктів нематеріальних активів, розширення сфери використання нематеріальних активів, недостатнє розроблення методики оцінки зумовлюють потребу в удосконаленні їх обліку та аудиту.

Ключові слова: нематеріальні активи, оцінка, ідентифікація, класифікація, ефективність використання, право власності, первісна вартість, аудит, нормативне регулювання.

В статье раскрыта сущность понятия «нематериальные активы», рассмотрена нормативно-правовая база по вопросам учета и аудита нематериальных активов, выявлены проблемы, связанные с оценкой, а также предложены пути их решения. Несовершенство законодательной базы и классификации объектов нематериаль-

ных активов, расширение сферы использования нематериальных активов, недостаточная разработка методики оценки обуславливают потребность в совершенствовании их учета и аудита.

Ключевые слова: нематериальные активы, оценка, идентификация, классификация, эффективность использования, право собственности, первичная стоимость, аудит, нормативное регулирование.

In this article the essence of the concept of «intangible assets» is disclosed, the legal and regulatory framework for accounting for and audit of intangible assets is considered, problems related to the assessment are identified, and the ways of their solution are proposed. The imperfection of the legislative framework and the classification of intangible assets, the expansion of the use of intangible assets, the lack of elaboration of a methodology for estimating the need for improvement of their accounting and auditing.

Key words: intangible assets, estimation, authentication, classification, efficiency of the use, right of ownership, primitive cost, audit, normative adjusting.

УДК 657.1:075.8

Артеменко Н.В.

старший викладач кафедри економічного аналізу та обліку
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Постановка проблеми. Нематеріальні активи є важливим об'єктом бухгалтерського обліку за своїми характеристиками, своїм складом, за рівнем впливу на результати господарської діяльності та фінансовий стан підприємства. Актуальність бухгалтерського обліку та аудиту нематеріальних активів невідносно зростає, оскільки відбувається розширення впровадження нематеріальних активів на підприємствах і в організаціях.

Недосконалість законодавчої бази та класифікації об'єктів нематеріальних активів, розширення сфери використання нематеріальних активів, недостатнє розроблення методики оцінки зумовлюють потребу в удосконаленні їх обліку.

Проведенню аудиту нематеріальних активів перешкоджає наявність проблем, зумовлених специфікою об'єкта аудиту та відсутністю розробленої методики оцінки. Велику роль у пошуку невиявлених резервів підприємства для підвищення результатів його діяльності відіграє якісне проведення аудиту нематеріальних активів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми та особливості бухгалтерського обліку та аудиту нематеріальних активів на підприємствах є предметом наукових досліджень багатьох вітчизняних учених, зокрема І.М. Бойчук, Ф.Ф. Бутинця, В.П. Завгороднього, Р.Т. Джого,

І.І. Пилипенка, С.Ф. Покропивного, С.В. Свірко, Л.П. Кулаковської та ін. Також дана тема знайшла широке відображення в зарубіжній літературі (А. Козирєв, В. Макаров, К. Ідріс, К. Стендфілд, А. Торре та ін.).

Необхідність розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення теорії та методики бухгалтерського обліку і контролю нематеріальних активів та розвиток сучасних відносин в Україні визначили актуальність теми статті.

Постановка завдання. Метою статті є визначення поняття нематеріальних активів, аналіз проблем обліку та аудиту нематеріальних активів та методики їх відображення в балансі підприємства, а також визначення впливу нематеріальних активів на фінансові результати діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному суспільстві успішне функціонування бізнесу не обмежується використанням предметів матеріального світу – засобів та знарядь праці. Підприємства дедалі частіше використовують у діяльності, у т. ч. і для отримання прибутку (доходу), об'єкти, що не мають матеріальної форми. Ці об'єкти можуть використовуватися одноразово під час кожного процесу виробництва, короткий (менше року) або триваліший час. В останньому випадку йдеться про немате-

ріальні активи, обліку та аудиту яких присвячується ця стаття.

Методологічні засади формування інформації в бухгалтерському обліку про нематеріальні активи та розкриття даних про них у фінансовій звітності визначені Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», розробленим на базі Міжнародного стандарту фінансової звітності 38. Відповідно до п. 4 П(С)БО 8, нематеріальним активом є «немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований» [1]. До складу нематеріальних активів може бути віднесений актив, який утримується підприємством терміном більше одного року (або одного операційного циклу) для одержання майбутніх економічних вигод у виробництві, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам. Окрім зазначених, характерними ознаками цього виду активів є також можливість їх ідентифікації, використання у різних видах діяльності підприємства, відсутність, як правило, ліквідаційної вартості на момент ліквідації або реалізації, а також можливість достовірного визначення витрат, які пов'язані з розробленням нематеріального активу. Авторське право і суміжні з ним права, права на комерційні позначення, на об'єкти промислової власності також належать до нематеріальних активів [13].

Проведені дослідження показують, що в літературних джерелах з економіки та управління найчастіше використовуються терміни «результати інтелектуальної діяльності», «інтелектуальна власність», «інтелектуальні активи», «нематеріальні ресурси» [4]. Для цілей бухгалтерського обліку використовується нормативне поняття «нематеріальні», або «невідчутні» активи. Відмінність між нематеріальними активами і нематеріальними ресурсами впливає із самого значення цих понять. Так, активи – це сукупність майна, грошових коштів, об'єктів інтелектуальної власності конкретного суб'єкта господарювання, від використання яких протягом певного періоду очікується отримання вигод (як правило, прибутку), а ресурси – це, по суті, складники виробничого потенціалу підприємства, що використовуються ним для досягнення поставлених цілей [8]. Ресурси підприємства трансформуються в активи (відповідно, знаходять відображення в балансі) лише після дотримання умов визнання: оцінки, ідентифікації, здатності приносити економічні вигоди.

Вивчення й аналіз економічної літератури дали змогу встановити, що все більше уваги вченими-економістами приділяється класифікації нематеріальних активів. Заслужують на увагу пропозиції О.В. Сизоненка щодо вдосконалення однорідних груп нематеріальних активів [2], застосування їх на практиці дасть можливість раціоналізувати синтетичний і, головне, аналітичний облік на підприємстві.

Ми поділяємо підхід І. Тарасової, яка зазначає, що до складу нематеріальних активів не слід включати права користування надрами [5]. Це пояснюється тим, що ресурси по своїй природі – це матеріальний об'єкт, а право їх використання – це лише наданий дозвіл відповідними органами державної влади, який не може сам по собі бути використаним для отримання економічних вигод в управлінні матеріально-технічним постачанням, виробництвом та іншою діяльністю.

Із цього приводу Н.Г. Лук'янюк також наполягає на необхідності термін «право» не вживати, обґрунтовуючи це тим, що нематеріальні активи виступають об'єктами інтелектуальної власності, а не права на них [9]. Н.О. Шевченко вказує, що як об'єкт обліку майновий пай не носить чітко виражених ознак ані матеріального, ані нематеріального активу [6]. На думку науковця, найкраще застосовувати поняття «дебіторська заборгованість, яка не підлягає продажу». Тобто сума, сплачена покупцем за майновий пай, збільшуватиме дебет рахунка 377 «Розрахунки з іншими дебіторами» та не відображатиметься за дебетом рахунка 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів».

Деякі об'єкти бухгалтерського обліку, що відображаються на балансі суб'єкта господарювання, виходячи з їх характерних особливостей та визначення змісту нематеріальних активів можна віднести до таких. Наприклад, витрати майбутніх періодів або дебіторська заборгованість – нематеріальні. Саме тому цікава пропозиція І. Солодченка з уточнення сутності нематеріальних активів [3]. Зокрема, пропонується визначити, що нематеріальні активи – це будь-які активи, що не мають матеріальної форми за винятком грошових коштів та їхніх еквівалентів (кошти на рахунках до запитання, готівка, фінансові інвестиції, які конвертуються в певні суми грошових коштів), дебіторської заборгованості підприємству у визначеній сумі грошових коштів.

Актуальною проблемою сучасного обліку є здатність достовірно відображати інформацію про нематеріальні активи у фінансовій та інших видах звітності. Запорукою цього є процес визначення реальної науково обґрунтованої цінності об'єкта нематеріальних активів – оцінки. Особливостями останньої є наявність цільового характеру та відсутність єдиного універсального методу. Достовірна та науково обґрунтована оцінка має особливе значення під час включення об'єктів інтелектуальної власності до статутного капіталу, під час злиття підприємств або поділу організації для визначення майнових частин у статутному капіталі, під час складання фінансової звітності, оцінки застави під отримуваний кредит, визначення збитків у разі виявлення порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності і т. д.

Вивчення досвіду зарубіжних країн свідчить про використання трьох підходів: затратного, порівняльного та доходного. Кожний із цих підходів має свою методологію, тому за одночасного їх використання отримують різні значення вартості оцінюваного об'єкта, що в кінцевому підсумку відображається на величині фінансового результату підприємства та ускладнює аналіз стану та використання нематеріальних активів як усередині конкретного підприємства, так і під час порівняння фінансового стану двох і більше суб'єктів господарювання. Для узгодження результатів оцінки варто застосовувати порівняльний аналіз оцінки вартості нематеріальних активів на основі різних підходів, таким чином, більш достовірно визначається вартість об'єкта оцінки. Крім того, такі методи передусім стосуються оцінки об'єктів, які можна ідентифікувати, а щодо неідентифікованих об'єктів (наприклад, складників гудвілу), то виникає проблема їх оцінки. Як стверджує С. Шульга, з чим неможливо не погодитися, причиною списання багатьох унікальних об'єктів на витрати підприємства під час їх створення власними силами є відсутність методики оцінки нематеріальних активів [7]. Досить поширеною на практиці є ситуація, коли вартість нематеріального активу визначається безпосередньо покупцем та продавцем. Однак постає питання, наскільки обґрунтованою та достовірною є така оцінка та чи повною мірою відображає інтереси обох сторін: продавця – отримати максимально-можливий розмір прибутку, а покупця – у подальшому після придбання та використання об'єкту нематеріального активу – зайняти сильну позицію у справах зі своїми інвесторами, партнерами, кредиторами шляхом відображення реального стану нематеріальних активів підприємства.

Практична проблема, пов'язана з оцінкою нематеріальних активів, часто виникає під час проведення їх інвентаризації та виявленні таких, що не відображені на балансі підприємства. Відповідь на питання щодо правильної оцінки таких об'єктів частково дає П(С)БО 8 та Національний стандарт 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності». Так, в основу для визначення достовірної оцінки нематеріального активу може бути покладений витратний підхід. Останній ґрунтується на визначенні вартості витрат, необхідних для відтворення або заміщення об'єкта оцінки [11]. У разі наявності інформації про витрати на придбання підприємством або створення власними силами подібних за функціональними можливостями, споживчими характеристиками та економічними показниками об'єктів можливим є використання методу заміщення. Особливої актуальності набуватиме цей метод у разі відсутності основних первинних документів для взяття на облік нематеріальних активів (господарських договорів (угод) на їх придбання або створення; рахунків і документів, що підтверджують оплату права користування

землею, водою та іншими природними ресурсами; патентів на сорт; свідоцтв на право займатися плеємною справою та інших організаційно-розпорядчих та облікових документів).

Вітчизняним законодавством передбачено декілька видів вартості об'єктів нематеріальних активів: первісна, справедлива та переоцінена. Первісна вартість відображає історичну (фактичну) собівартість активів та складається із ціни (вартості) придбання (крім отриманих торговельних знижок), мита, непрямих податків, що не підлягають відшкодуванню, та інших витрат, безпосередньо пов'язаних з його придбанням та доведенням до стану, в якому він придатний для використання за призначенням [1]. Слід відзначити, що первісна вартість нематеріальних активів збільшується на суму витрат, якщо такі пов'язані з удосконаленням та покращенням їхніх можливостей або подовженням строку використання цих нематеріальних активів. Тобто понесення таких витрат сприятиме підвищенню попередньо очікуваних майбутніх економічних вигод. Відповідно до п. 18 П(С)БО 8, витрати, які понесені для підтримки об'єкта в придатному для подальшого використання стані та одержання очікуваного розміру майбутніх економічних вигод від його використання, включаються до складу витрат звітного періоду, тобто це витрати, які підтримують нематеріальний актив у діючому стані (як, наприклад, витрати поточного ремонту або технічного обслуговування основних засобів), списуються на поточні витрати. У процесі здійснення господарської діяльності часто виникають труднощі з віднесенням їх до відповідної категорії витрат, а отже, достовірного відображення інформації щодо нематеріальних активів у відповідних формах фінансової звітності. Щодо справедливої вартості, то, незважаючи на появу цього поняття у теорії та практиці обліку ще в 90-х роках, і донині питання оцінки за справедливою вартістю викликає багато дискусій. Порядок здійснення оцінки нематеріальних активів за справедливою вартістю законодавством повністю не врегульовано. У П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» вказані лише умови, за яких повинна використовуватися оцінка за справедливою вартістю, однак щодо методики її визначення роз'яснення відсутні, що, відповідно, викликає чимало ускладнень у практикуючих бухгалтерів.

Вартість нематеріальних активів може змінюватися, тому необхідно здійснювати їх переоцінку. Вона не є обов'язковим заходом, а тому здійснюється тільки тими підприємствами, які зацікавлені у відображенні реального стану належних їм нематеріальних активів. У разі здійснення переоцінки виникають певні труднощі. По-перше, здійснюється переоцінка за справедливою вартістю на дату балансу тільки тих нематеріальних активів, щодо яких існує активний ринок. На практиці перелік таких активів досить обмежений. Активний ринок не існує

для авторських прав, торговельних марок, інших унікальних нематеріальних активів. По-друге, під час переоцінки окремого об'єкта нематеріального активу необхідно переоцінювати всі інші активи групи, до якої належить цей нематеріальний актив (окрім тих, щодо яких не існує активного ринку) [1]. Якщо підприємство бажає здійснити переоцінку права на винахід, то переоцінюються всі права на об'єкти цієї групи, щодо яких існує активний ринок, наприклад права на сорти рослин, породи тварин, ноу-хау та ін. Такий підхід передбачає, що всі об'єкти однієї групи відображаються або за первісною, або за справедливою (ринковою) вартістю. Ті об'єкти, щодо яких не існує активного ринку, слід оцінювати за собівартістю за вирахуванням накопиченого зносу і втрат від зменшення його корисності. І знову виникає практичне питання: наскільки об'єктивно можливо визначити такі втрати і як відобразити це документально [12]?

Аудит нематеріальних активів ґрунтується на загальному плані проведення аудиту, в якому необхідно приділити увагу важливим та нетиповим операціям з обліку нематеріальних активів. Для цього аудитор користується МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності». Планування повинно сприяти виявленню потенційних проблем та якісному кінцевому результату аудиту (МСА 700-799 «Аудиторські висновки та звітність»). Аудитор виконує даний план за допомогою програми, яка визначає характер, часові обмеження та обсяг запланованих аудиторських процедур та складається з урахуванням оцінки системи внутрішнього контролю.

Для забезпечення можливості зниження рівня аудиторського ризику (МСА 300-499 «Оцінка ризиків та дії у відповідь на оцінені ризики») та підвищення якості роботи аудитора необхідне дотримання етапів аудиту нематеріальних активів із детальним розкриттям особливостей проведених аудиторських процедур (МСА 500-599 «Аудиторські докази») [14].

Під аудитом інтелектуальної власності (нематеріальних активів) розуміється перевірка прав підприємств на користування землею, водою, об'єктами промислової та інтелектуальної власності (авторське право у сфері науки, літератури, мистецтва тощо).

Під час проведення аудиту нематеріальних активів аудитором зазвичай даються відповіді на такі питання: склад НМА, достовірність і повнота їх оцінки; правильність відображення в обліку надходжень, накопиченої амортизації нематеріальних активів, реалізації та іншого вибуття; правильність відображення в обліку сум ПДВ, сплачених за придбані та введені в експлуатацію нематеріальні активи.

Проводячи аудит, насамперед слід перевірити факт наявності нематеріальних активів за документами, де надано опис самого об'єкта (комп'ютерна

програма, конструкторська документація), або в документах, де підтверджується створення об'єкта (договір, ліцензійна угода). Крім того, акт приймання-передання може підтвердити факт одержання даного об'єкта інтелектуальної власності.

Аудитор разом із залученими спеціалістами визначає правильність вартості інтелектуальної власності. Якщо об'єкт власності вкладений у статутний капітал, то його оцінка визначається за домовленістю засновників, якщо його придбано за кошти, то він оцінюється за фактичними витратами на придбання, якщо одержано безкоштовно, то його оцінка визначається експертним методом.

Аудитору слід перевірити правильність оприбуткування об'єктів на рахунку 12 «Нематеріальні активи» у кореспонденції з рахунками 31 «Рахунки в банках», 46 «Неоплачений капітал», а також обґрунтованість їх вибуття (продаж, списання чи безкоштовна передача). Крім того, порівнюють дані синтетичного й аналітичного обліку нематеріальних активів, якщо облік ведеться за їхніми видами й об'єктами.

Аудитор перевіряє також дотримання правил приймання, відображення в бухгалтерському обліку нематеріальних активів, правильність їх оцінювання, списання і нарахування зносу. Для обліку амортизації нематеріальних активів використовують рахунок 13 «Знос необоротних активів», субрахунок 133 «Знос нематеріальних активів», а в дебеті – списання у разі вибуття або продажу.

Аудитору слід пам'ятати, що підставою для оприбуткування нематеріальних активів є документи, що ідентифікують ці активи.

Виконуючи план та програму проведення аудиту, аудитором систематизується інформація, результати якої систематизуються в його робочих документах [6].

Підсумковий результат формується на підставі джерел інформації, визначених в програмі аудиту. Правильна відповідь відзначається в тесті умовною позначкою. У примітках фіксується посилання на документ. Якщо в результаті аудиту використовується документ, який складено аудитором у результаті інших питань аудиту, тоді достатньо вказати його шифр. Якщо ж використовуються документи суб'єкта господарювання чи третіх осіб, тоді надаються їх копії.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, дослідивши питання обліку та аудиту нематеріальних активів підприємства, можна зробити висновок, що неузгодженість у питаннях обліку та аудиту нематеріальних активів має значний вплив на достовірність інформації про загальний стан активів, що оприлюднюється суб'єктами господарювання. Нагальною потребою залишаються питання реформування бухгалтерського обліку та аудиту та створення відповідної нормативної бази. Все відчутніший вплив на теорію та практику бухгалтерського обліку та аудиту загалом і нема-

теріальних активів зокрема має його трансформація до міжнародних стандартів. Є необхідність урахування у цих питаннях зарубіжного досвіду, однак з орієнтиром на вітчизняні реалії, а також максимальним наближенням теоретичних надбань до діючої практики.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» // Бухгалтерія. – 2005. – № 29(652). – С. 48-51.
2. Сизоненко О.В. Класифікація нематеріальних активів для потреб бухгалтерського обліку / О.В. Сизоненко // Облік і фінанси АПК. – 2008. – № 2. – С. 143-146.
3. Солодченко І. Нематеріальні активи / І. Солодченко // Дебет-Кредит. – 2005. – № 6.
4. Старкова Н. Интеллектуальные активы фирмы: идентификация и управление / Н. Старкова, А. Костецкий // Менеджмент и менеджер. – 2004. – № 2. – С. 13-20.
5. Тарасова І. Пропозиції щодо вдосконалення класифікації нематеріальних активів у Плані рахунків та П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» / І. Тарасова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 4. – С. 38-41.
6. Шевченко Н.О. Використання та облік майнових паїв у сільськогосподарських підприємствах / Н.О. Шевченко.
7. Шульга С. Щодо відображення інвестицій в нематеріальні активи / С. Шульга // Економіст. – 2006. – № 1. – С. 51-53.
8. Гончар О.І. Нематеріальні активи у формуванні потенціалу підприємства / О.І. Гончар, І.В. Павельчук // Вісник Хмельницького аграрного університету. – 2009. – № 3. – Т. 1. – С. 77-80.
9. Лук'янюк Н.Г. Удосконалення обліку нематеріальних активів / Н.Г. Лук'янюк // Сучасні проблеми фінансово-господарського контролю: матеріали Першої всеукраїнської науково-практичної конференції (30 березня 2005 р.). – Кривий Ріг, 2005. – С. 176-178.
10. Лепкина И. Оценка стоимости отношений / И. Лепкина // Компаньон. – 2007. – № 25. – С. 42-44.
11. Національний стандарт 4 «Оцінка майнових прав інтелектуальної власності»: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2007 р. № 1185 // Облік і фінанси АПК. – 2007. – № 8-10.
12. Артеменко Н.В. Нематеріальні активи: основи бухгалтерського обліку та оцінки / Н.В. Артеменко, Н.В. Ширяєва // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Серія «Технічний прогрес і ефективність виробництва». – 2015. – № 25(1134). – С. 94-99.
13. Линник О.І. Застосування міжнародного досвіду підготовки звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід) / О.І. Линник, Н.В. Артеменко, О.М. Бондаренко // Дослідження та оптимізація економічних процесів: [кол. монографія]; ред. О.В. Манойленко. – Харків: НТУ «ХПІ», 2015. – Розд. 1. – С. 69-77.
14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи» від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_050

15. Олендій О.Т. Методичні засади проведення аудиту нематеріальних активів / О.Т. Олендій, І.К. Шушакова // Інноваційна економіка. – 2013. – № 5(43). – С. 291-297.

16. Линник О.І. Резерв сумнівних боргів: особливості створення та відображення в бухгалтерському обліку / О.І. Линник, А.А. Флорія // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 8. – С. 1182-1186 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/248.pdf>

REFERENCES:

1. Polozhennia (standart) bukhgalterskoho obliku 8 «Nematerialni aktyvy» // Bukhhalteriiia. – # 29(652). – 2005. – S. 48-51.
2. Syzonenko O.V. Klyasyfikatsiia nematerialnykh aktyviv dlia potreb bukhgalterskoho obliku / O.V. Syzonenko // Oblik i finansy APK. – 2008. – # 2. – S. 143-146.
3. Solodchenko I. Nematerialni aktyvy / I. Solodchenko // Debet-Kredyt. – 2005. – # 6.
4. Starkova N. Intel'ektual'nye aktivy firmy: identifikatsiya i upravlenie / N. Starkova, A. Kostets'kiy // Menedzhment i menedzher. – 2004. – № 2. – S. 13-20.
5. Tarasova I. Propozytsii shchodo vdoskonalennia klasyfikatsii nematerialnykh aktyviv u Plani rakhunkiv ta P(S)BO 8 «Nematerialni aktyvy» / I. Tarasova // Bukhgalterskyi oblik i audyt. – 2004. – # 4. – S. 38-41.
6. Shevchenko N.O. Vykorystannia ta oblik mainovykh paiv u silskohospodarskykh pidpriemstvakh [Elektronnyi resurs].
7. Shulha S. Shchodo vidobrazhennia investytsii v nematerialni aktyvy / S. Shulha // Ekonomist. – 2006. – # 1. – S. 51-53.
8. Honchar O.I. Nematerialni aktyvy u formuvanni potentsialu pidpriemstva / O.I. Honchar, I.V. Pavelchuk // Visnyk Khmelnytskoho ahrarnoho universytetu. – 2009. – # 3, T. 1. – S. 77-80.
9. Lukianiuk N.H. Udokonalennia obliku nematerialnykh aktyviv // Suchasni problemy finansovo-hospodarskoho kontroliu: Materialy Pershoi vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii (30 bereznia 2005 r.). – Kryvyi Rih: 2005. – S. 176-178.
10. Lepkina I. Otsenka stoimosti otnosheniy / I. Lepkina // Kompan'yon. – 2007. – № 25. – S. 42-44.
11. Natsionalnyi standart 4 «Otsinka mainovykh prav intelektualnoi vlasnosti». Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 zhovtnia 2007 r. # 1185 // Oblik i finansy APK. – 2007. – # 8-10.
12. Artemenko N.V., Nematerialni aktyvy: osnovy bukhgalterskoho obliku ta otsinky / Artemenko N.V., Shyriaieva N.V. // Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskyi politekhnichnyi instytut». Zbirnyk naukovykh prats. Seriia: Tekhnichniy prohres i efektyvnist vyrobnytstva. – Kharkiv: NTU «KhPI». – 2015. – # 25(1134) – S. 94-99.
13. Lynnyk O.I. Zastosuvannia mizhnarodnoho dosvidu pidhotovky zvituv pro finansovi rezultaty (zvituv pro sukupnyi dokhid) / O.I. Lynnyk, N.V. Artemenko, O.M. Bondarenko // Doslidzhennia ta optymizatsiia ekonomichnykh protsesiv: kol. monohrafiia / red. O.V. Manoilenko. – Kharkiv: NTU «KhPI», 2015. – Rozd. 1. – S. 69-77.

14. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 38 «Nematerialni aktyvy» vid 01.01.2012 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_050 – Nazva z ekranu.

15. Olendii O.T. Metodychni zasady provedenia audytu nematerialnykh aktyviv / O.T. Olendii, I.K. Shushakova // Innovatsiina ekonomika. – 2013. – # 5(43). – S. 291-297.

16. Lynnyk O.I. Rezerv sumnivnykh borhiv: osoblyvosti stvorennia ta vidobrazhennia v bukhhalterskomu obliku / O.I. Lynnyk, A.A. Floria // Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky: elektronne fakhove vydannia. – Tekstovi dani. – [Mykolaiv: MNU im. V.O. Sukhomlynskoho, 2015]. – Vyp. 8. – S. 1182-1186. – Rezhym dostupu: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/248.pdf>, vilnyi (data zvernennia 27.07.2016 r.).

Artemenko N.V.

Senior Instructor at Department of Economic
Analysis and Accounting
National Technical University
«Kharkiv Polytechnic Institute»

INTANGIBLE ASSETS: THE BASIS OF ACCOUNTING AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF AUDITING

Intangible assets are an important object of accounting in terms of their characteristics, composition, the level of influence on the results of economic activity and financial position of an enterprise. The urgency of accounting and audit of intangible assets is steadily increasing, as the expansion of the introduction of intangible assets at enterprises and organizations.

The imperfection of the legislative framework and the classification of intangible assets, the expansion of the use of intangible assets, and the lack of development of assessment methodology determine the need for the improvement of their accounting.

An audit of intangible assets is hampered by the existence of problems due to the specifics of the audit object and the lack of a developed assessment methodology. A qualitative audit of intangible assets plays an important role in finding undiscovered reserves of an enterprise to improve its performance.

The methodological principles for the formation of information in accounting for intangible assets and disclosure of information about them in financial statements are determined by the Standard (Accounting Standard) 8 «Intangible Assets», developed on the basis of the International Financial Reporting Standards 38.

As intangible assets influence the increase of the competitiveness and investment attractiveness of the enterprise, the question arises sharply about the control over their use. The conduct of the audit of intangible assets is obstacles to the problems caused by the specifics of the object of audit and the lack of developed methodology. Therefore, the audit of intangible assets plays an important role in finding undetected reserves enterprise to improve the results of its activities.